

Załącznik
do uchwały Nr CCXXI/4029/2020
Zarządu Województwa Lubelskiego
z dnia 29 grudnia 2020 r.

**Raport z monitoringu Wojewódzkiego programu poszerzenia, zróżnicowania
i unowocześniania pomocy i oparcia społecznego
dla osób z zaburzeniami psychicznymi
w zakresie pomocy i oparcia społecznego na lata 2018 – 2022
za 2019 rok**

Lublin, grudzień 2020

Spis treści

1. Wprowadzenie.....	3
2. Metodologia monitoringu	3
3. Diagnoza instytucji objętych Programem.....	4
4. Cele operacyjne Programu	9
1) CEL OPERACYJNY 1. Promowanie rozwiązań zmierzających do poszerzenia, zróżnicowania i unowocześniania pomocy i oparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi.	9
2) CEL OPERACYJNY 2. Rozwijanie form oparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi poprzez wsparcie finansowe samopomocowych projektów organizacji pozarządowych.....	12
3) CEL OPERACYJNY 3: Poprawa standardu obiektów służących rehabilitacji osób z zaburzeniami psychicznymi poprzez wspieranie finansowe projektów inwestycyjnych samorządu terytorialnego finansowanych ze środków PFRON.	13
4) CEL OPERACYJNY 4. Podnoszenie kwalifikacji kadry realizującej zadania na rzecz osób z zaburzeniami psychicznymi.	14
5. Wnioski i rekomendacje.....	16
6. Podsumowanie.....	18
7. Spis wykresów i tabel	19

1. Wprowadzenie

Niniejszy Raport z monitoringu realizacji *Wojewódzkiego programu poszerzenia, zróżnicowania i unowocześniania pomocy i oparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi w zakresie pomocy i oparcia społecznego na lata 2018 – 2022* został opracowany przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Lublinie na podstawie danych za 2019 rok. Jest drugim dokumentem podsumowującym stan realizacji Programu.

Wojewódzki program poszerzenia, zróżnicowania i unowocześniania pomocy i oparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi w zakresie pomocy i oparcia społecznego na lata 2018 – 2022 został opracowany w 2018 roku przez Zespół powołany Zarządzeniem nr 40/2017 Dyrektora Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Lublinie z dnia 7 listopada 2017 r. W skład Zespołu weszli pracownicy Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Lublinie. W pracach nad Programem uczestniczyli przedstawiciele: Departamentu Zdrowia i Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Lubelskiego, Wydziału Polityki Społecznej Lubelskiego Urzędu Wojewódzkiego, Miejskiego Centrum Pomocy Rodzinie w Zamościu, Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Zamościu, Domu Pomocy Społecznej w Ryżkach, Domu Pomocy Społecznej w Teodorówce, Środowiskowego Domu Samopomocy w Łęcznej, Puławskiego Stowarzyszenia Ochrony Zdrowia Psychicznego w Puławach, Charytatywnego Stowarzyszenia Niesienia Pomocy Chorym „Misericordia” w Lublinie i Lubelskiego Stowarzyszenia Ochrony Zdrowia Psychicznego w Lublinie. Zespół opracował cele, kierunki działań i zasady realizacji Programu. Następnie dokument konsultowano z przedstawicielami instytucji publicznych i sektora pozarządowego, zajmującymi się organizacją wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

Celem Programu jest zapewnienie osobom z zaburzeniami psychicznymi wielostronnej i powszechnie dostępnej pomocy oraz opieki niezbędnej do życia w środowisku rodzinnym i społecznym.

Raport z monitoringu składa się z kilku rozdziałów. Są to: wprowadzenie, metodologia monitoringu, diagnoza instytucji objętych Programem, cele operacyjne Programu, wnioski i rekomendacje, podsumowanie oraz spis tabel i wykresów.

2. Metodologia monitoringu

Zgodnie z zapisami *Wojewódzkiego programu poszerzenia, zróżnicowania i unowocześniania pomocy i oparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi w zakresie pomocy i oparcia społecznego na lata 2018 – 2022* za monitoring Programu odpowiedzialny jest Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Lublinie.

Niniejszy raport został opracowany na podstawie danych Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Lublinie, rejestrów wojewody, sprawozdań Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej oraz Oceny Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok.

3. Diagnoza instytucji objętych Programem

W Programie diagnozą objęto pozamedyczne zasoby instytucjonalne zorganizowane do prowadzenia działalności wspierającej w różnym zakresie osoby z zaburzeniami psychicznymi. Stanowią one istotny element oparcia społecznego. Poniżej zaprezentowany został stan infrastruktury socjalnej oraz zakres świadczonych usług opiekuńczych w województwie lubelskim dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

- 1) **domy pomocy społecznej** - przeznaczone dla osób wymagających całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, które nie mogą samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu i którym nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych.¹

W 2019 roku nie zmieniła się liczba domów pomocy społecznej dla osób z zaburzeniami psychicznymi w województwie lubelskim. Podobnie jak w 2018 roku, funkcjonowało 27 takich placówek. Dla osób psychicznie przewlekle chorych przeznaczono 15 z nich, dla dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie – 16, a dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie – 8.² Rozmieszczenie domów pomocy społecznej w województwie lubelskim wraz z liczbą miejsc statutowych dla omawianej grupy mieszkańców przedstawia poniższa tabela:

Tabela 1. Domy pomocy społecznej dla osób psychicznie przewlekle chorych oraz dorosłych, młodzieży i dzieci niepełnosprawnych intelektualnie

Powiat	Liczba domów pomocy społecznej	Liczba miejsc statutowych dla osób psychicznie przewlekle chorych oraz dorosłych, młodzieży i dzieci niepełnosprawnych intelektualnie
białski	3	233
biłgorajski	1	195
chełmski	3	210
janowski	1	180
krasnostawski	3	400
kraśnicki	1	65
lubartowski	2	115
lubelski	2	255
łukowski	2	141
parczewski	1	96
świdnicki	3	253
zamojski	3	193
m. Lublin	1	19
m. Zamość	1	52

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Wydziału Polityki Społecznej Lubelskiego Urzędu Wojewódzkiego w Lublinie, stan na dzień 30.11.2020 r.

- 2) **ośrodki wsparcia** – jednostki organizacyjne pomocy społecznej dziennego pobytu zapewniające częściową opiekę i pomoc w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych. „Ośrodkami wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi są: **środowiskowy dom samopomocy** lub **klub samopomocy** dla osób z zaburzeniami psychicznymi, które

¹ <https://www.gov.pl/web/rodzina/dom-pomocy-spoecznej>, dostęp dnia 30 listopada 2020 r.

² Dane nie sumują się do liczby 27, gdyż większość z domów pomocy społecznej ma charakter łączony, np. przeznaczony jest dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie oraz osób dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie.

w wyniku upośledzenia niektórych funkcji organizmu lub zdolności adaptacyjnych wymagają pomocy do życia w środowisku rodzinnym i społecznym, w szczególności w celu zwiększania zaradności i samodzielności życiowej, a także ich integracji społecznej³;

W 2019 roku (podobnie jak rok wcześniej) w regionie działało 56 środowiskowych domów samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi, w tym 32 o zasięgu lokalnym (gminnym) i 24 o zasięgu ponadgminnym. Od 2016 roku liczba jednostek wzrosła o jedną, która realizuje swoją działalność na poziomie lokalnym. W omawianym roku 29 środowiskowych domów o zasięgu lokalnym prowadzonych było przez gminę, a 3 przez inny podmiot. W przypadku placówek o zasięgu ponadgminnym 14 prowadził powiat, a 10 inny podmiot. W 2019 roku środowiskowe domy samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi dysponowały 2 172 miejscami (o 39 więcej niż rok wcześniej), natomiast liczba osób korzystających z ich wsparcia wynosiła 2 471 i zmalała w porównaniu do 2018 roku o 6 osób. Rozkład jednostek na terenie województwa lubelskiego przedstawia poniższa tabela:

Tabela 2. Środowiskowe domy samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi w 2019 roku

Powiat	zasięg lokalny			zasięg ponadgminny		
	liczba jednostek	liczba miejsc	liczba osób korzystających	liczba jednostek	liczba miejsc	liczba osób korzystających
białski	4	105	112	1	25	29
biłgorajski	3	87	95	0	0	0
chełmski	4	122	132	0	0	0
hrubieszowski	2	77	96	0	0	0
janowski	0	0	0	1	37	37
krasnostawski	1	50	56	0	0	0
kraśnicki	1	47	54	1	55	68
lubartowski	1	25	29	1	60	60
lubelski	1	60	68	2	68	81
łęczyński	2	101	117	0	0	0
łukowski	1	25	27	1	40	44
Opolski	1	27	32	1	54	54
parczewski	2	50	58	0	0	0
puławski	2	123	134	1	35	39
radzyński	1	40	40	0	0	0
rycki	0	0	0	1	22	21
świdnicki	1	26	26	1	30	41
tomaszowski	1	32	41	1	30	33
włodawski	0	0	0	1	50	65
zamojski	1	25	30	2	60	65
m. Biała	2	75	91	0	0	0
m. Chełm	1	45	54	0	0	0
m. Lublin	0	0	0	8	434	506
m. Zamość	0	0	0	1	30	36
Ogółem	32	1142	1292	24	1030	1179

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdania MRPiPS-03-R za 2019 rok.

³ <https://www.gov.pl/web/rodzina/osrodek-wsparcia>, dostęp dnia 30 listopada 2020 r.

Zgodnie z informacjami zawartymi w sprawozdaniu MPiPS-3-R w 2019 roku, podobnie jak w ostatnich latach, osoby z zaburzeniami psychicznymi mogły skorzystać ze wsparcia **5 klubów samopomocy**. Kluby funkcjonowały jedynie na terenie dwóch powiatów: 4 na terenie miasta Lublin i 1 na terenie powiatu świdnickiego. W przypadku 3 klubów organem prowadzącym był powiat, zaś 2 kluby były prowadzone przez organizacje pozarządowe. Ogółem w 2019 roku, podobnie jak rok wcześniej, dysponowały 75 miejscami. Ze wsparcia klubów samopomocy skorzystało łącznie 441 osób (o 73 osoby mniej niż w 2018 roku).

3) mieszkania chronione – pod opieką specjalistów przygotowują do prowadzenia samodzielnego życia i funkcjonowania w środowisku, w integracji ze społecznością lokalną;⁴

W regionie w 2019 roku funkcjonowało **19 mieszkań chronionych** dla osób z zaburzeniami psychicznymi prowadzonych przez jednostki samorządu terytorialnego – 18 na terenie m. Lublin i 1 w Krasnymstawie. Dysponowały łącznie 45 miejscami. W roku 2019 w mieszkaniach chronionych przebywały ogółem 53 osoby (o 2 mniej niż rok wcześniej).⁵

4) ośrodki interwencji kryzysowej (OIK) – ich rolą jest „świadczanie osobom i rodzinom będącym w stanie kryzysu, w tym dla matek z małoletnimi dziećmi oraz kobiet w ciąży dotkniętych przemocą lub znajdujących się w innej sytuacji kryzysowej, specjalistycznej pomocy psychologicznej, poradnictwa socjalnego, prawnego oraz schronienia”.⁶

W omawianym okresie osoby z zaburzeniami psychicznymi mogły skorzystać ze wsparcia udzielanego w ramach działalności **10 ośrodków interwencji kryzysowej** (podobnie jak w 2018 roku). Funkcjonowały w następujących powiatach: lubelskim (2), m. Lublin, m. Chełm, m. Zamość, zamojskim, tomaszowskim, świdnickim, parczewskim i włodawskim. Wśród nich 3 placówki prowadzone były przez organizacje pozarządowe, natomiast 7 przez jednostki samorządu terytorialnego. Objęły one pomocą ogółem 4 718 osób (o 13 osób mniej niż rok wcześniej).⁷ Nie można wskazać liczby korzystających przejawiających zaburzenia psychiczne, gdyż sprawozdanie MRPiPS-03-R ani OZPS nie wyszczególniają tej kategorii klientów.

5) usługi opiekuńcze zapewniają pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, (opieka higieniczna, pielęgnacja zalecona przez lekarza), a także (o ile to możliwe) zapewnienie kontaktów z otoczeniem, natomiast **specjalistyczne usługi opiekuńcze** to pomoc dostosowana do szczególnych potrzeb, które wynikają z rodzaju schorzenia lub niepełnosprawności i udzielana jest przez osoby ze specjalistycznym przygotowaniem zawodowym⁸;

Do zadań zleconych z zakresu administracji rządowej realizowanych przez gminy należy organizacja i świadczenie **specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi** w miejscu zamieszkania. W 2019 roku z tej formy pomocy skorzystało **912 osób** (o 30 mniej niż rok wcześniej).⁹

6) warsztaty terapii zajęciowej (WTZ) – „wyodrębnione organizacyjnie i finansowo placówki stwarzające osobom niepełnosprawnym niezdolnym do podjęcia pracy możliwość

⁴ <https://www.gov.pl/web/rodzina/mieszkanie-chronione>, dostęp dnia 30 listopada 2020 r.

⁵ Dane ze sprawozdania MRPiPS-03-R za 2019 rok.

⁶ <https://www.gov.pl/web/rodzina/instytucje-pomocy-spoecznej>, dostęp dnia 30 listopada 2020 r.

⁷ Dane ze sprawozdania MRPiPS-03-R za 2019 rok.

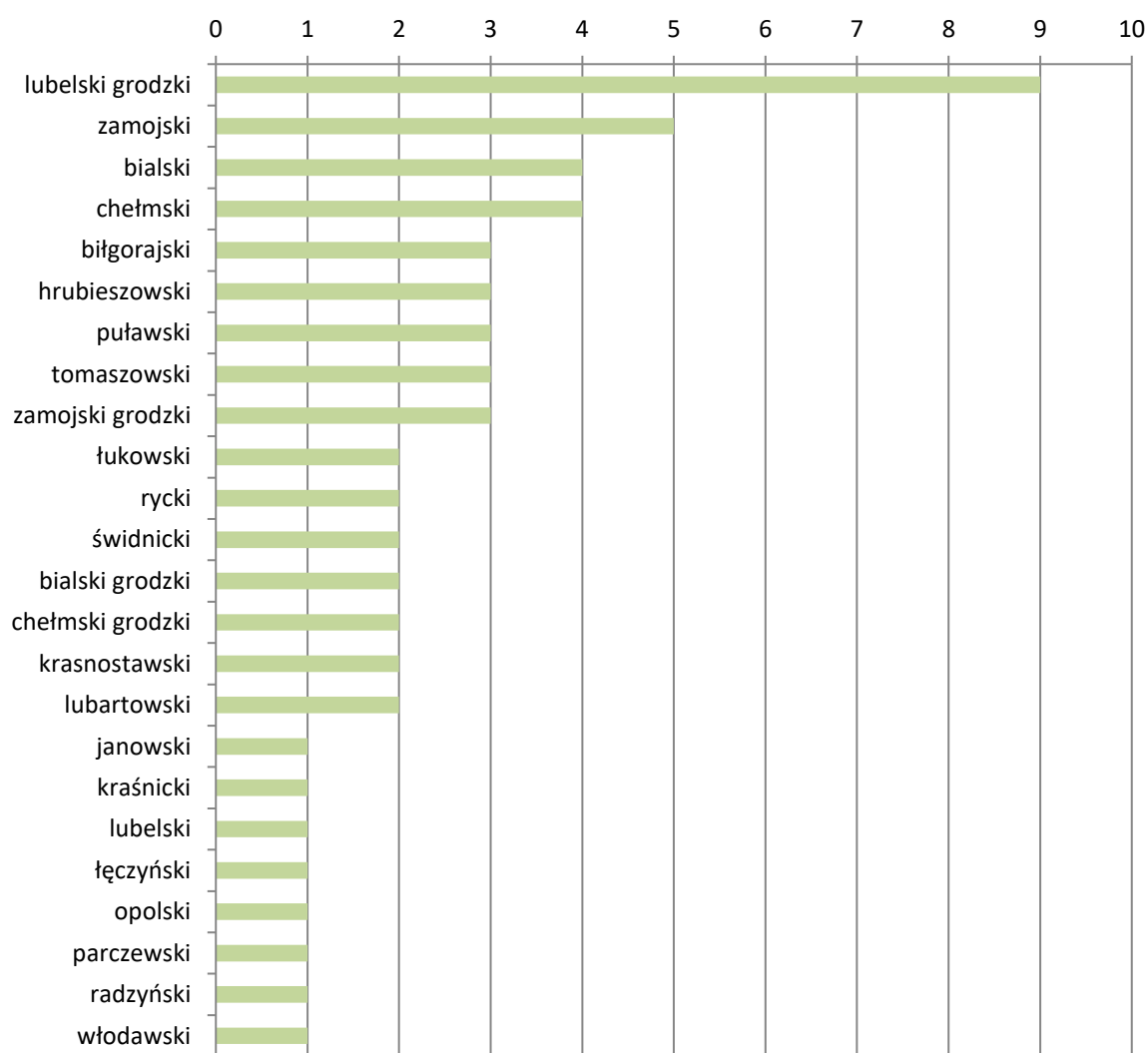
⁸ <https://www.gov.pl/web/rodzina/uslugi-opiekuncze-i-specjalistyczne-uslugi-opiekuncze>, dostęp dnia 30 listopada 2020 r.

⁹ Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok, s. 28.

rehabilitacji społecznej i zawodowej w zakresie pozyskania lub przywracania umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia”¹⁰;

Zgodnie z Informacją dla Pełnomocnika Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych o działalności Samorządu Województwa Lubelskiego w zakresie rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych, na terenie województwa lubelskiego w 2019 roku, podobnie jak rok wcześniej, funkcjonowało **59 warsztatów terapii zajęciowej**. Z ich usług skorzystało 2 989 osób z niepełnosprawnością intelektualną i z zaburzeniami psychicznymi (o 106 osób więcej niż w 2018 roku). W warsztatach zatrudnionych było 1 126 pracowników. Liczba warsztatów terapii zajęciowej i liczba uczestników od kilku lat utrzymuje się na zbliżonym poziomie. Roczny koszt prowadzenia warsztatów wyniósł 58 474 122 zł (o 5 997 605 zł więcej niż rok wcześniej).¹¹ Rozmieszczenie warsztatów terapii zajęciowej na terenie województwa lubelskiego przedstawia poniższy wykres:

Wykres 1. Liczba warsztatów terapii zajęciowej na terenie województwa lubelskiego w ujęciu powiatowym

Źródło: opracowanie własne Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Lublinie

¹⁰ Ustawa o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych z dnia 27 sierpnia 1997 r.

¹¹ Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok, s. 60.

7) zakłady aktywności zawodowej (ZAZ) - są wyodrębnionymi organizacyjnie i finansowo jednostkami tworzonymi w celu zatrudnienia osób niepełnosprawnych zaliczonych do znacznego stopnia niepełnosprawności oraz zaliczonych do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności, u których stwierdzono autyzm, upośledzenie umysłowe lub chorobę psychiczną¹².

Na koniec 2019 roku, podobnie jak rok wcześniej, na terenie województwa lubelskiego działalność prowadziło **8 zakładów aktywności zawodowej**, w których zatrudnionych było ogółem 409 osób, w tym 304 osoby niepełnosprawne. Tym samym zatrudnionych było o 21 osób więcej niż w 2018 roku (w tym więcej o 30 osób niepełnosprawnych). Roczny koszt prowadzenia i utrzymania zakładów aktywności zawodowej w 2019 roku wyniósł 17 768 132,89 zł (o 3 042 006,89 zł więcej niż rok wcześniej). Na koniec 2019 roku funkcjonowały 4 zakłady aktywności zawodowej prowadzone przez jednostki samorządu terytorialnego:

- 1) Zakład Aktywności Zawodowej w Stoczku Łukowskim;
- 2) Powiatowy Zakład Aktywności Zawodowej w Łęcznej;
- 3) Powiatowy Zakład Aktywności Zawodowej w Janowie Lubelskim;
- 4) Zakład Aktywności Zawodowej w Kocku.

Pozostałe 4 zakłady aktywności zawodowej prowadzone były przez inne podmioty:

- 1) Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelektualną Koło w Tomaszowie Lubelskim, Zakład Aktywności Zawodowej w Przeorsku;
- 2) Charytatywne Stowarzyszenie Niesienia Pomocy Chorym "Misericordia" w Lublinie Zakład Aktywności Zawodowej w Lublinie;
- 3) Puławskie Stowarzyszenie Ochrony Zdrowia Psychicznego w Puławach, Zakład Aktywności Zawodowej w Puławach;
- 4) Stowarzyszenie Centrum Przedsiębiorczości, Integracji i Edukacji w Łukowie, Zakład Aktywności Zawodowej w Łukowie.¹³

¹² <https://www.pfron.org.pl/institucje/placowki/zaz/>, dostęp dnia 30 listopada 2020 r.

¹³ Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok, s. 60.

4. Cele operacyjne Programu

1) CEL OPERACYJNY 1. Promowanie rozwiązań zmierzających do poszerzenia, zróżnicowania i unowocześniania pomocy i oparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

W ramach celu przyjęto do realizacji następujące zadania:

- monitoring działań podejmowanych przez instytucje działające na rzecz osób z zaburzeniami psychicznymi w zakresie pomocy finansowej i rzeczowej oraz stosowanych form wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi, a także tworzenie rekomendacji w tym zakresie;
- monitoring sytuacji w zakresie tworzenia i funkcjonowania infrastruktury dla osób z zaburzeniami psychicznymi: ośrodków interwencji kryzysowej, środowiskowych domów samopomocy, domów pomocy społecznej, mieszkań chronionych i innych form pobytu dziennego lub całodobowego oraz tworzenie rekomendacji w tym zakresie;
- wypracowanie, wdrażanie i promowanie standardu mieszkalnictwa wspomaganego dla osób chorujących psychicznie;
- udostępnianie informacji o instytucjach pomocy i oparcia społecznego.

Realizacja powyższych działań jest monitorowana w oparciu o dane Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Lublinie, rejestry wojewody oraz sprawozdania Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

Wartości wskaźników osiągniętych w 2019 roku zostały zamieszczone w tabeli nr 3.

Tabela 3. Cel operacyjny 1. Wartość osiągniętych wskaźników w 2019 roku

Lp.	Wskaźnik	Wartość bazowa (dane za 2016 r.)	Stan w 2018 r.	Stan w 2019 r.	Wartość docelowa/ Miara realizacji celu
1	Liczba dokumentów monitorujących działania podejmowane przez instytucje działające na rzecz osób z zaburzeniami psychicznymi	1	1	1	1 corocznie
2	Liczba dokumentów przekazywanych wojewodzie lubelskiemu zawierających rekomendacje dotyczące infrastruktury (Ocena Zasobów Pomocy Społecznej)	1	1	1	1 corocznie
3	Liczba wypracowanych, wdrożonych i promowanych standardów mieszkalnictwa wspomaganego dla osób chorujących psychicznie	0	1	1	1 do końca okresu programowania
4	Liczba aktualizacji Informatora o dostępnych formach opieki zdrowotnej, pomocy społecznej i aktywizacji zawodowej dla osób z zaburzeniami psychicznymi	0	1	1	1 corocznie

Źródło: dane własne

W ramach procesu monitorowania ocenie zostały poddane kluczowe wskaźniki przyjęte w Programie dla tego celu operacyjnego. Rezultaty tej oceny są następujące:

1. *Liczba dokumentów monitorujących działania podejmowane przez instytucje działające na rzecz osób z zaburzeniami psychicznymi*

Wojewódzki program poszerzenia, zróżnicowania i unowocześniania pomocy i oparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi w zakresie pomocy i oparcia społecznego na lata 2018 – 2022 zakłada coroczny monitoring dokumentu. Raport z monitoringu zostaje przedłożony Zarządowi Województwa Lubelskiego oraz Komisji Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej. Monitoring za 2019 rok jest drugim dokumentem podsumowującym stan realizacji Programu. Opracowanie tego dokumentu jest potwierdzeniem osiągnięcia zakładanego wskaźnika.

2. *Liczba dokumentów przekazywanych wojewodzie lubelskiemu zawierających rekomendacje dotyczące infrastruktury (Ocena Zasobów Pomocy Społecznej)*

Obowiązek sporządzenia dokumentu „Ocena zasobów pomocy społecznej” wynika z Ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej. Gminy, powiaty i samorządy województw corocznie przygotowują ocenę zasobów pomocy społecznej, która jest przedstawiana odpowiednio radzie gminy, radzie powiatu oraz sejmikowi województwa. Ocena ta, wraz z wnioskami, powinna być podstawą planowania budżetu na następny rok. Ocena zasobów pomocy społecznej zawiera informacje dotyczące sytuacji demograficznej i społecznej województwa lubelskiego (na podstawie ostatnich dostępnych danych) oraz problemów społecznych ujętych w Strategii Polityki Społecznej Województwa Lubelskiego na lata 2014 - 2020 i w programach wojewódzkich. Dokument prezentuje dane związane z realizacją zadań przez ośrodki pomocy społecznej i powiatowe centra pomocy rodzinie oraz dane dotyczące osób korzystających z poszczególnych form wsparcia w obszarze pomocy społecznej i w obszarach objętych zakresem innych ustaw. Ocena obejmuje m. in. zasoby instytucjonalne pomocy i wsparcia, w tym dotyczące działań na rzecz osób z zaburzeniami psychicznymi.

Dokument za 2019 rok zawiera następujące rekomendacje w zakresie infrastruktury:

- rozwój lokalnych zasobów pomocy i integracji społecznej;
- wspieranie rozwoju infrastruktury usług, aktywizacji, integracji oraz reintegracji społecznej;
- wspieranie powstawania jednostek poradnictwa specjalistycznego jako podmiotów świadczących usługi w zakresie profilaktyki i pomocy rodzinie na wczesnym etapie kryzysu;
- rozszerzenie zakresu świadczonych usług opiekuńczych i specjalistycznych mających wpływ na zmniejszenie liczby osób kierowanych do domów pomocy społecznej oraz zmniejszenie kosztów ponoszonych przez gminy w związku z odpłatnością za pobyt w domach pomocy społecznej;
- wsparcie procesu deinstytucjonalizacji: rozwój mieszkań wspieranych i treningowych, środowiskowych domów samopomocy, usług transportowych oraz rozwój nowych technologii ułatwiających funkcjonowanie osobom niesamodzielnym.

Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok została przekazana Województwu Lubelskiemu w lipcu 2020 roku. Przekazanie dokumentu wraz z rekomendacjami potwierdza osiągnięcie zakładanego wskaźnika.

3. *Liczba wypracowanych, wdrożonych i promowanych standardów mieszkalnictwa wspomaganego dla osób chorujących psychicznie.*

„Standardy w zakresie mieszkalnictwa wspomaganego dla osób chorujących psychicznie po wielokrotnych pobytach w szpitalu psychiatrycznym” to projekt konkursowy Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, Oś Priorytetowa II Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji, Działanie 2.8 Rozwój usług społecznych świadczonych w środowisku lokalnym.

Projekt jest realizowany od 1 marca 2018 do 28 lutego 2022 roku przez Województwo Lubelskie – Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Lublinie w partnerstwie z Charytatywnym Stowarzyszeniem Niesienia Pomocy Chorym Misericordia, Województwem Podkarpackim – Regionalnym Ośrodkiem Polityki Społecznej w Rzeszowie i Stowarzyszeniem Rodziców i Przyjaciół Osób Niepełnosprawnych „Radość” oraz Województwem Świętokrzyskim – Regionalnym Ośrodkiem Polityki Społecznej w Kielcach i Caritas Diecezji Kieleckiej. Jego celem zaś jest wypracowanie, wdrożenie i upowszechnienie standardu w zakresie mieszkalnictwa wspomaganego dla osób chorujących psychicznie.

W pierwszym etapie realizacji projektu (marzec–październik 2018 r.) powołano zespół, który w trakcie dwudziestu cyklicznych spotkań miał za zadanie wypracować modelowe rozwiązanie w obszarze mieszkalnictwa wspomaganego. W skład zespołu weszli przedstawiciele lidera i partnerów projektu, gmin, w których powstaną modelowe mieszkania wspomagane, przedstawiciel użytkowników mieszkań wspomaganych – osób chorujących psychicznie oraz pięciu specjalistów z zakresu wsparcia środowiskowego dla osób chorujących psychicznie. Wypracowany przez zespół standard został poddany konsultacjom w trzech województwach realizujących projekt oraz w całym kraju. Poproszono o wydanie opinii przez instytucje i organizacje zajmujące się pracą z osobami chorującymi psychicznie.

W 2019 roku opracowany standard był testowany i wdrażany – prowadzono 5 mieszkań wspomaganych dla osób chorujących psychicznie, z tego 3 na terenie województwa lubelskiego. Mieszkania zostały wyremontowane i wyposażone w niezbędny sprzęt. Została przeprowadzona rekrutacja uczestników (użytkowników mieszkań wspomaganych) oraz kadry pracującej w mieszkaniach. W ramach prowadzenia mieszkań oprócz działań wspierających realizowanych przez zatrudnioną kadrę, odbywały się kursy usamodzielniające dla mieszkańców prowadzone przez podmioty zewnętrzne. Ponadto w ramach projektu zorganizowano szkolenie dla kadry mieszkań wspomaganych, spotkania superwizyjne dla kadry mieszkań wspomaganych i turnus wyjazdowy dla mieszkańców i kadry mieszkań.

Wypracowanie i wdrażanie standardu jest potwierdzeniem osiągnięcia zakładanego wskaźnika.

4. Liczba aktualizacji informatora o dostępnych formach opieki zdrowotnej, pomocy społecznej i aktywizacji zawodowej dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

Opracowany informator otrzymał nazwę *Przewodnik o dostępnych formach opieki zdrowotnej, pomocy społecznej i aktywizacji zawodowej dla osób z zaburzeniami psychicznymi*. Obowiązek jego opracowania przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Lublinie wynikał z zapisów Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2017-2022 będącego załącznikiem do Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 8 lutego 2017 r. w sprawie Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2017-2022. Powyższa publikacja została zaktualizowana i jest kontynuacją Informatora o dostępnych formach opieki zdrowotnej, pomocy

społecznej i aktywizacji zawodowej dla osób z zaburzeniami psychicznymi wydanego w 2014 roku przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Lublinie.

Przewodnik zawiera spis placówek świadczących pomoc osobom z zaburzeniami psychicznymi oraz ich rodzinom. Jest bazą danych o instytucjach udzielających pomocy medycznej i psychologicznej. Informuje o jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej, instytucjach zajmujących się orzecznictwem, poradnictwem zawodowym, a także organizacjach pozarządowych wspierających osoby z zaburzeniami psychicznymi na terenie województwa lubelskiego. Publikacja służy pomocą nie tylko osobom z niepełnosprawnością, ale także wszystkim, którzy dają im wsparcie – rodzinom, znajomym, pracownikom instytucji pomocowych oraz społecznościom lokalnym. Przewodnik dostępny jest w wersji elektronicznej na stronie Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Lublinie www.rops.lubelskie.pl w zakładce „Informatory”.

Opracowanie i aktualizacja informatora w grudniu 2019 r. potwierdza osiągnięcie zakładanego wskaźnika.

2) CEL OPERACYJNY 2. Rozwijanie form oparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi poprzez wsparcie finansowe samopomocowych projektów organizacji pozarządowych.

Działania służące osiągnięciu przyjętego celu obejmowały zlecenie przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Lublinie organizacjom pozarządowym zadań z zakresu pomocy społecznej i z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych w zakresie oparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

Zlecenie powyższych zadań odbywało się w ramach ogłaszanych konkursów ofert na podstawie przepisów ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie oraz Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 7 lutego 2008 r. w sprawie rodzajów zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych zleczanych fundacjom i organizacjom pozarządowym.

Realizacja powyższych działań jest monitorowana w oparciu o wskaźniki, które są weryfikowane z danymi Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Lublinie. Wartości wskaźników osiągniętych w 2019 roku zostały zamieszczone w tabeli poniżej.

Tabela 4. Cel operacyjny 2. Realizacja wskaźników w 2019 roku.

Lp.	Wskaźnik	Wartość bazowa (dane za 2016 r.)	Stan w 2018	Stan w 2019 r.	Wartość docelowa/Miara realizacji celu
1	Liczba organizacji pozarządowych, którym udzielono wsparcia finansowego	36	29	25	37 w 2019 r. (wzrost o 3% do końca okresu programowania)
2	Liczba osób z zaburzeniami psychicznymi objętych działaniami w ramach udzielonego wsparcia finansowego dla organizacji pozarządowych	6936	3024	1673	6 960 w 2019 r. (wzrost o 1,2% do końca okresu programowania)

Źródło: dane własne

W ramach konkursów ofert z zakresu pomocy społecznej w zakresie wspierania działań na rzecz rozwoju sieci oparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi w 2019 r. dotację otrzymały 2 organizacje pozarządowe, które wsparciem w ramach tych zadań objęły 82 osoby.

Natomiast w ramach przyznanej dotacji z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych w zakresie oparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi wsparcie otrzymały 23 organizacje pozarządowe, które swoimi działaniami objęły 1 591 osób. Niższa niż zakładana w 2019 roku wartość wskaźnika, podobnie jak w 2018 r., wynika m.in. ze zmniejszającego się zainteresowania organizacji pozarządowych udziałem w otwartych konkursach ofert (spadek liczby złożonych wniosków o ponad 50% w stosunku do 2016 roku).

3) CEL OPERACYJNY 3: Poprawa standardu obiektów służących rehabilitacji osób z zaburzeniami psychicznymi poprzez wspieranie finansowe projektów inwestycyjnych samorządu terytorialnego finansowanych ze środków PFRON.

Działaniem służącym realizacji tego celu operacyjnego jest dofinansowanie, za pośrednictwem Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Lublinie, robót budowlanych w obiektach służących rehabilitacji osób niepełnosprawnych (ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych).

Wsparcie finansowe przekazywane jest corocznie w trybie wynikającym z Rozporządzenia Ministra Polityki Społecznej z dnia 6 sierpnia 2004 r. w sprawie określenia zadań samorządu województwa, które mogą być dofinansowane ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (Dz.U. z 2015 r. poz. 937).

Realizacja powyższych działań jest monitorowana w oparciu o wskaźniki, które są weryfikowane z danymi Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Lublinie. Wartości wskaźników osiągniętych w 2019 roku zostały zamieszczone w tabeli poniżej.

Tabela 5. Cel operacyjny 3. Realizacja wskaźników w 2019 roku

Lp	Wskaźnik	Wartość bazowa (dane za 2016 r.)	Stan w 2018 r.	Stan w 2019 r.	Wartość docelowa/ Miara realizacji celu
1	Liczba inwestycji objętych dofinansowaniem w ramach robót budowlanych	4	4 (ostatecznie zrealizowano 3 z 4 podpisanych umów)	6	5 w 2019 r. (26 w okresie realizacji Programu)
2	Liczba osób korzystających z obiektów objętych dofinansowaniem w ramach robót budowlanych	398	231	497	450 w 2019 r. (wzrost o 25% do końca realizacji Programu)

Zródło: opracowanie własne

W zakresie 6 inwestycji objętych dofinansowaniem w ramach robót budowlanych objęto wsparciem 497 osób. W 2019 roku wskaźnik liczby inwestycji objętych dofinansowaniem przekroczył zakładaną wartość docelową. Tym samym został zrealizowany.

4) CEL OPERACYJNY 4. Podnoszenie kwalifikacji kadry realizującej zadania na rzecz osób z zaburzeniami psychicznymi.

Działania służące osiągnięciu przyjętego celu obejmowały:

- szkolenie przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej działających na rzecz osób z zaburzeniami psychicznymi w zakresie istoty i rodzaju chorób psychicznych oraz stosowania nowych rozwiązań i zwiększania zakresu oferowanej pomocy,
- organizację spotkań konsultacyjnych mających na celu wzmacnianie potencjału kadry realizującej zadania na rzecz osób z zaburzeniami psychicznymi oraz budowanie współpracy systemu opieki zdrowotnej z systemem pomocy społecznej.

Realizacja powyższych działań jest monitorowana w oparciu o wskaźniki, które są weryfikowane z danymi Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Lublinie. Wartości wskaźników osiągniętych w 2019 roku zostały zamieszczone w tabeli nr 6.

Tabela 6. Cel operacyjny 4. Realizacja wskaźników w 2019 roku

Lp.	Wskaźnik	Wartość bazowa (dane za 2016 r.)	Stan w 2018 r.	Stan w 2019 r.	Wartość docelowa/ Miara realizacji celu
1	Liczba szkoleń dla przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej	0	1	0	0 w 2019 r. (3 w okresie realizacji Programu)
2	Liczba spotkań konsultacyjnych mających na celu wzmacnianie potencjału kadry realizującej zadania na rzecz osób z zaburzeniami	0	13	2	2 w 2019 r. (10 w okresie realizacji Programu)
3	Liczba osób, która uczestniczyła w spotkaniach konsultacyjnych mających na celu wzmacnianie potencjału kadry realizującej zadania na rzecz osób z zaburzeniami psychicznymi	0	Ponad 445	380	25 w 2019 r. (200 w okresie realizacji Programu)

Źródło: opracowanie własne

Analizie i ocenie poddano następujące wskaźniki realizacji celu:

1. *Liczba szkoleń dla przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej.*

W ramach realizacji tego wskaźnika zaplanowano organizację szkoleń dla kadry jednostek organizacyjnych działających na rzecz osób z zaburzeniami psychicznymi cyklicznie – co dwa lata. W 2019 roku, zgodnie z założeniem, nie planowano tego typu szkoleń.

2. *Liczba spotkań konsultacyjnych mających na celu wzmacnianie potencjału kadry realizującej zadania na rzecz osób z zaburzeniami psychicznymi.*

3. *Liczba osób, która uczestniczyła w spotkaniach konsultacyjnych mających na celu wzmacnianie potencjału kadry realizującej zadania na rzecz osób z zaburzeniami psychicznymi.*

Sformułowany wyżej wskaźnik 2 i wskaźnik 3 opisano łącznie.

W okresie sprawozdawczym odbyło się łącznie 2 spotkania konsultacyjne mające na celu wzmacnianie potencjału kadry pracującej na rzecz osób z zaburzeniami psychicznymi. Miały one charakter informacyjny i szkoleniowy.

Pierwsze spotkanie zostało zorganizowane w dniu 15 marca 2019 r. w Regionalnym Ośrodku Polityki Społecznej w Lublinie. Było to spotkanie dla przedstawicieli organizacji pozarządowych działających w obszarze rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych. Omówiono wówczas problematykę związaną ze zlecaniem zadań, w tym omówione zostały zasady ogłaszania i przeprowadzania otwartych konkursów ofert dla organizacji pozarządowych na realizację zadań z zakresu rehabilitacji społecznej i zawodowej. Szczegółowo zapoznano uczestników spotkania z dokumentacją konkursową, w tym ze wzorem oferty i ogłoszenia konkursowego. W spotkaniu uczestniczyło 30 osób.

Ważnym spotkaniem kadry realizującej zadania na rzecz osób z zaburzeniami psychicznymi była inicjatywa społeczna pod nazwą „*Konwent – Regionalna Sieć Współpracy Organizacji Pozarządowych z Samorządem Terytorialnym*” - w dniach 15-16 października 2019 roku w Lubelskim Centrum Konferencyjnym w Lublinie w ramach Lubelskiego Forum Inicjatyw Pozarządowych.

Konwent został zorganizowany we współpracy Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Lublinie z Wojewódzką Radą Działalności Pożytku Publicznego Województwa Lubelskiego oraz Związkiem Stowarzyszeń Forum Lubelskich Organizacji Pozarządowych.

W dwudniowym spotkaniu wzięło udział blisko 350 osób, w tym przedstawiciele organizacji pozarządowych, jednostek organizacyjnych pomocy społecznej z terenu gmin i powiatów województwa lubelskiego, które organizują i realizują działania w obszarze włączenia społecznego skierowane do osób z zaburzeniami psychicznymi.

Opisane wyżej działania ilustrują wartości wskaźników przyjętych dla celu operacyjnego nr 4.

5. Wnioski i rekomendacje

WNIOSKI	REKOMENDACJE	Realizatorzy rekomendacji
CEL OPERACYJNY 1. Promowanie rozwiązań zmierzających do poszerzenia, zróżnicowania i unowocześniania pomocy i oparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi		
<p>Wartość wszystkich wskaźników w ramach celu została osiągnięta. W 2019 roku zrealizowano wszystkie zadania związane z monitoringiem działań podejmowanych przez instytucje wspierające osoby z zaburzeniami psychicznymi.</p>	<p>Rekomenduje się kontynuację działań w zakresie promowania różnego rodzaju rozwiązań mających na celu rozwój form pomocy na rzecz osób z zaburzeniami psychicznymi.</p> <p>W zakresie infrastruktury rekomenduje się:</p> <ul style="list-style-type: none"> – rozwój lokalnych zasobów pomocy i integracji społecznej; – wspieranie rozwoju infrastruktury usług, aktywizacji, integracji oraz reintegracji społecznej; – wspieranie powstawania jednostek poradnictwa specjalistycznego jako podmiotów świadczących usługi w zakresie profilaktyki i pomocy rodzinie na wczesnym etapie kryzysu; – rozszerzenie zakresu świadczonych usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych mających wpływ na zmniejszenie liczby osób kierowanych do domów pomocy społecznej oraz zmniejszenie kosztów ponoszonych przez gminy w związku z odpłatnością za pobyt w domach pomocy społecznej; – wsparcie procesu deinstytucjonalizacji: rozwój mieszkań wspieranych i treningowych, środowiskowych domów samopomocy, usług transportowych oraz rozwój nowych technologii ułatwiających funkcjonowanie osobom niesamodzielnym. <p>Rekomenduje się dalsze monitorowanie sytuacji w zakresie tworzenia i funkcjonowania infrastruktury dla osób z zaburzeniami psychicznymi na terenie województwa lubelskiego, w tym</p>	<p>Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Lublinie, Jednostki samorządu terytorialnego, jednostki organizacyjne pomocy i integracji społecznej, organizacje pozarządowe.</p>

	monitorowanie wypracowanego standardu mieszkalnictwa wspomaganego dla osób chorujących psychicznie.	
CEL OPERACYJNY 2. Rozwijanie form oparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi poprzez wsparcie finansowe samopomocowych projektów organizacji pozarządowych		
W roku sprawozdawczym liczba organizacji pozarządowych, którym udzielono dotacji zmalała. Tym samym mniej osób z zaburzeniami psychicznymi skorzystało ze wsparcia w ramach dotacji. Mniejsza niż zakładana do osiągnięcia w 2019 roku wartość wskaźnika, podobnie jak w 2018 roku, wynika m.in. ze zmniejszającego się zainteresowania organizacji pozarządowych udziałem w konkursach ofert (spadek liczby złożonych wniosków o ponad 50% w stosunku do 2016 roku).	Kontynuacja działań Samorządu Województwa Lubelskiego zmierzających do wsparcia finansowego organizacji pozarządowych działających na rzecz wsparcia osób z zaburzeniami psychicznymi z terenu województwa lubelskiego.	Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Lublinie, organizacje pozarządowe.
CEL OPERACYJNY 3: Poprawa standardu obiektów służących rehabilitacji osób z zaburzeniami psychicznymi poprzez wspieranie finansowe projektów inwestycyjnych samorządu terytorialnego finansowanych ze środków PFRON		
W 2019 roku przekroczono wskaźnik liczby inwestycji objętych dofinansowaniem w ramach robót budowlanych oraz liczby osób z zaburzeniami psychicznymi, które z tych inwestycji skorzystały.	Kontynuacja działań Samorządu Województwa Lubelskiego zmierzających do wsparcia finansowego projektów podmiotom prowadzącym działalność w zakresie rehabilitacji osób niepełnosprawnych finansowanych ze środków PFRON.	Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Lublinie, organizacje pozarządowe.
CEL OPERACYJNY 4. Podnoszenie kwalifikacji kadry realizującej zadania na rzecz osób z zaburzeniami psychicznymi		
Wszystkie wskaźniki w ramach celu zostały osiągnięte, przy czym jeden z nich osiągnął wartość znacznie przewyższającą zakładaną –	Rekomenduje się kontynuację działań w zakresie podnoszenia kwalifikacji kadry realizującej działania na rzecz osób z zaburzeniami psychicznymi.	Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Lublinie, Jednostki

liczba osób uczestniczących w spotkaniach konsultacyjnych mających na celu wzmocnienie potencjału kadry realizującej zadania na rzecz osób z zaburzeniami psychicznymi.		samorządu terytorialnego, jednostki organizacyjne pomocy i integracji społecznej, organizacje pozarządowe.
---	--	--

6. Podsumowanie

Analiza zrealizowanych w 2019 roku działań wpisanych do *Wojewódzkiego programu poszerzenia, zróżnicowania i unowocześniania pomocy i oparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi w zakresie pomocy i oparcia społecznego na lata 2018–2022* wskazuje, że założone w Programie cele zostały w 2019 roku osiągnięte w wyniku zaplanowanej i konsekwentnej realizacji przyjętych działań.

Wyzwaniem dla Samorządu Województwa Lubelskiego będzie dalsze wspieranie organizacji prężnie działających w tym obszarze tak, aby sprostać licznym potrzebom istniejącym w środowisku osób z zaburzeniami psychicznymi. Dalsze działania mają służyć również wspieraniu procesu deinstytucjonalizacji usług, w tym umożliwianiu szerokiej współpracy międzysektorowej w celu poprawy jakości życia nie tylko osób z zaburzeniami psychicznymi, ale również ich rodzinom i najbliższemu otoczeniu.

7. Spis wykresów i tabel

Wykres 1. Liczba warsztatów terapii zajęciowej na terenie województwa lubelskiego w ujęciu powiatowym 7

Tabela 1. Domy pomocy społecznej dla osób psychicznie przewlekle chorych oraz dorosłych, młodzieży i dzieci niepełnosprawnych intelektualnie 4

Tabela 2. Środowiskowe domy samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi w 2019 roku..... 5

Tabela 3. Cel operacyjny 1. Wartość osiągniętych wskaźników w 2019 roku 9

Tabela 4. Cel operacyjny 2. Realizacja wskaźników w 2019 roku. 12

Tabela 5. Cel operacyjny 3. Realizacja wskaźników w 2019 roku 13

Tabela 6. Cel operacyjny 4. Realizacja wskaźników w 2019 roku 14